

ספטמבר 2010

"כבר תרמתי במשרד" – מה בין פילנתרופיה פרטית לפילנתרופיה תאגידית?

מסמך זה מציג באופן מובנה את ההבחנה בין שני סוגי השקעה חברתית: פילנתרופיה פרטית ופילנתרופיה תאגידית. התפיסה כי הבחנה ברורה בין פילנתרופיה פרטית לפילנתרופיה תאגידית תעודד את ההשקעה החברתית בישראל בכללותה תוך קידום שקיפות בתחום, לצד מיעוט חומרים מקצועיים המתייחסים לנושא בארץ, הביאו אותנו לכתוב מסמך זה.

על פי העמדה הרווחת בציבור, ההבחנה המוצגת כאן כלל לא חשובה. עצם המעשה הפילנתרופי הוא העיקר, ומקור ההון שהועבר לתרומה, וכיצד הועבר, משני בחשיבותו. כלומר, השאלה האם ההון המושקע נובע מהתאגיד העסקי שבבעלות הפילנתרופ או מהונו המשפחתי או הפרטי של התורם הינה, ובאיזה אופן התקבלו ההחלטות לגבי השקעתו, לדעת רבים, לא רלבנטית. עם זאת, כפי שמראה המסמך, למקור ההון עשויה להיות השפעה הן על תהליכי קבלת ההחלטות ביחס לתרומה ולהיקפה והן על האופן בו תוצג התרומה ותתקבל בקרב קהלים שונים. בנוסף, למקור ההון הנתרם יש משמעות במסגרת הדיון הציבורי על אחריותם החברתית והאזרחית של יחידים ותאגידים.

מתוך ההגדרות עולה באופן ברור כי מנקודת מבטו של התורם, התוצאה המיטבית הינה שילוב בין שני ערוצי התרומה. המסמך מבוסס על חומרים עיוניים מהארץ ומהעולם ועל ראיונות עם עשרה אנשי מקצוע מן המגזר השלישי וחוקרים בכירים המתמחים בתחום.

פילנתרופיה פרטית ותאגידית¹ – הגדרות

מהי פילנתרופיה פרטית? הענקה מרצון של משאבים (כסף, יוקרה, מוצרים, ידע, שעות התנדבות, קשרים וכו') שנצברו על ידי התורם או משפחתו, במטרה לטפל בצרכים ולקדם אינטרסים של יחידים, קבוצות, ארגונים חברתיים או החברה האזרחית כולה, מתוך רצון להשפיע על הסדר החברתי הקיים². במובן זה פילנתרופיה פרטית היא כלי להשתתפות אזרחית³ ומהווה ביטוי לחיבור בין "מצפן מוסרי"⁴ אותו גיבש התורם במהלך חייו לבין ההון או היוקרה שצבר.

¹ הגדרה רחבה של המושג פילנתרופיה ניתן למצוא אצל רודיך (2007:9). <http://www.sw.huji.ac.il/upload/rudich2006.pdf>.
² שמיד ואח', 2009; Schervish, 2006.
³ לימור, 2010.
⁴ Schervish, 2008; Schervish, 2006.

מסמך זה נכתב על ידי יעל מעוז-שי עבור שיתופים.

מומלץ להעביר, להפיץ ולהציג את החומרים לכל דורש/ת.

פילנתרופיה פרטית תתבטא בהשקעת הון עצמי הנובע מרווחים אישיים או משפחתיים, או בהון המושקע באמצעות קרן אישית או משפחתית, בהתנדבות או בהנהגה חברתית.⁵

מהי פילנתרופיה תאגידית? פילנתרופיה תאגידית הינה תרומה שמקורה במשאבי התאגיד ונכסיו לטובת ארגוני מגזר שלישי והתארגנויות אזרחיות.⁶ הסיוע אותו מגיש התאגיד יכול לבוא לידי ביטוי בצורות שונות: הון, מוצרים, יוקרת הארגון, שעות עבודה והתנדבות של עובדים (ללא פגיעה בשכרם), מומחיות ארגונית, ועוד. כאשר מדובר בתרומה כספית – יכול התאגיד התורם להעביר את התרומה ישירות לארגון המקבל או לפעול באמצעות קרן תאגידית.

פילנתרופיה תאגידית הינה מרכיב מרכזי במדיניות האחריות החברתית של תאגידים עסקיים.⁷ אחריות חברתית הינה דרך ניהול עסקית המביעה את העמדה כי תאגידים, בדומה לאזרחים, נושאים בחובות כשם שהם נהנים מזכויות. אחריות חברתית מעידה על אכפתיות לחברה ולסביבה, מוסריות, מחוייבות לעובדים וראייה אסטרטגית רחבה של העתיד. אחריות חברתית פירושה כי בעת קבלת החלטות התאגיד יתחשב גם באינטרסים שאינם אינטרסים כלכליים שלו עצמו.⁸

מהם הקריטריונים המבחינים בין פילנתרופיה פרטית לפילנתרופיה תאגידית?⁹

פילנתרופיה תאגידית	פילנתרופיה פרטית	
במרבית המקרים, ההחלטה מתקבלת באמצעות מנגנון ארגוני - על ידי מספר נציגים מטעם החברה או הדירקטוריון (ועדה מקצועית, בכירי הנהלה, מנהלי הקרן התאגידית וכיו"ב).	ההחלטה מתקבלת על ידי בעל ההון או בני משפחתו. ¹⁰	מי מחליט על התרומה?

⁵ Pharoah, 2009; Schervis, 2006

⁶ The Guardian, 2007

⁷ Steinberg, 2004

⁸ לימור, 2010; מעלה, 2009.

⁹ ההבחנות בטבלה מבוססות על מאמרים מקצועיים, חומרי קריאה עיוניים ועל ראיונות עם בכירים במגזר השלישי.

¹⁰ Pharoah, 2009

מסמך זה נכתב על ידי יעל מעוז-שי עבור שיתופים.

מומלץ להעביר, להפיץ ולהציג את החומרים לכל דורש/ת.

פילנתרופיה תאגידית	פילנתרופיה פרטית	
<p>ההשקעה החברתית קשורה לליבה העסקית של פעילות התאגיד. על ההשקעה להתחבר למיתוג של החברה ולאסטרטגיה השיווקית שלה, תוך קידום תרומה ברת קיימא לטיפול התחום שבו העסק פועל¹².</p>	<p>ההחלטה ביחס להשקעה החברתית נובעת משיקולים פרטיים, ערכים אישיים ומשפחתיים. הפילנתרופ משקיע בנושאים הקרובים לליבו ולסדר היום האישי שלו¹¹. בתוך כך, פילנתרופיה פרטית אינה נובעת בעיקרה מטובת העסק שבבעלות התורם ומהאסטרטגיה העסקית שלו.</p>	<p>מה הם מניעי ההשקעה החברתית?</p>
<p>המשאבים המושקעים בעשייה הפילנתרופית הם תאגידיים: הון, שעות עבודה של עובדים, סיוע בעין ועוד.</p>	<p>ההון המושקע נובע מהונו העצמי של הפילנתרופ או מחברה הנמצאת בבעלותו המלאה של בעל ההון.</p>	<p>מה מקור ההון?</p>
<p>ועדה ממונה מטעם התאגיד או עובד בכיר (לרוב איש קשרי קהילה או משאבי אנוש).</p>	<p>זהות מנהל ההשקעה תלויה בהיקף התרומה. במרבית המקרים כאשר מדובר בהיקף תרומה משמעותי ינהל את הקרן מנהל מטעם הפילנתרופ. במקרים אחרים הפילנתרופ עצמו מנהל את ההשקעה.</p>	<p>מי מנהל את ההשקעה?</p>
<p>הקרדיט נזקף לזכות התאגיד. לעיתים יזכה בקרדיט המנכ"ל או יו"ר הדירקטוריון שהוביל את תהליך קבלת ההחלטות¹³.</p>	<p>הקרדיט על התרומה נזקף לזכותו של אדם פרטי ולא של עסק, לעיתים התורם בוחר להשאר אנונימי.</p>	<p>על שם מי נזקפת התרומה?</p>

מקורות

¹¹Neumayr et. al, 2010; שמיד ואח', 2009.
¹²Jarvis & Goldberg, 2008; לימור, 2010
¹³Werbel & Carter, 2002. דוגמה לכך ניתן למצוא בידיעה שפורסמה בעיתון כלכליסט ב-14.7.10 בה קיבל איתן רף, יו"ר בנק לאומי קרדיט אוהד על תרומת ענק של בנק לאומי (גרנות, 2010).

מסמך זה נכתב על ידי יעל מעוז-שי עבור שיתופים.

מומלץ להעביר, להפיץ ולהציג את החומרים לכל דורש/ת.

Jarvis, M., & Goldberg, J. M. (2008, Fall). *Business and Philanthropy: The Blurring of Boundaries*.

Retrieved 8 30, 2010, from World Bank Institute:

http://siteresources.worldbank.org/CGCSRLP/Resources/paper_09.pdf

Mirvis, P. H. (2007). *What Do Surveys Say About Corporate Citizenship?* Boston MA: Boston College Center for Corporate Citizenship.

Neumayr, M. e. (n.d.). *The State of Giving Research in Europe: Drawing and Interdisciplinary Picture*.

Retrieved 07 07, 2010, from International Society for Third-Sector Research:

http://www.istr.org/Abstracts2010/pdf/ISTR2010_0636.pdf

Pharoah, C. (2009). *Family Foundation Philanthropy 2009 UK, Germany, Italy, US*. London: Research Centre for Charitable Giving and Philanthropy, Cass Business School.

Schervish, P. G. (2008). Why The Wealthy Give: Factors Which Mobilize Philanthropy Among High Net-Worth Individuals. In A. Sargeant, & W. Wymer (Eds.), *The Routledge Companion to Nonprofit Marketing* (pp. 165-181). Abingdon: Routledge.

Schervish, P. G. (2006). *The Moral Biography of Wealth: Philosophical Reflections on the Foundation of Philanthropy*. *Nonprofit and Voluntary Sector* , 35 (3), 477-492 .

Steinberg, J. (2004, 1 1). *Israel News : Jerusalem Post Internet Edition*. Retrieved 8 30, 2010, from www.tmoura.org: http://www.tamura.org/news/iFiles/JPOST_01-Jan-04.PDF

The Guardian. (2007, 6 13). *What is A Ccorporate Foundation*. Retrieved 8 30, 2010, from [guardian.co.uk](http://www.guardian.co.uk):

<http://www.guardian.co.uk/society/2007/jun/13/societyguardian.societyguardian2#history-link-box>

Werbel, J. D., & Carter, S. M. (2002). The CEO's Influence on Corporate Foundation Giving. *Journal of Business Ethics* , 40, 47–60.

גרנות, ר. (2010, 07 14) *המערוף של איתן. מתוך: כלכליסט*:

<http://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3411387,00.html>

מסמך זה נכתב על ידי יעל מעוז-שי עבור שיתופים.

מומלץ להעביר, להפיץ ולהציג את החומרים לכל דורש/ת.

לימור, נ. ואח'. (2010). חברה אזרחית ומגזר שלישי בישראל. פורום קיסריה להתנוית מדיניות כלכלית לאומית, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

מעלה. (2009). לקסיקון מעלה לאחריות תאגידית 2009. מתוך:

http://www.maala.org.il/heb/home/a/01/000objects/Maala_csr_dictionary.pdf

חודיך, א. (2007). לא רק אהבת אדם: הפילנתרופיה בראי התיאוריה והמחקר. ירושלים: המרכז לחקר הפילנתרופיה בישראל. בית הספר לעבודה סוציאלית. האוניברסיטה העברית בירושלים.

שמיד, ה. ואח'. (2007). פילנתרופיית העילית בישראל: מאפיינים, מניעים ודפוסי תרומה. ירושלים: המרכז לחקר הפילנתרופיה, בית הספר לעבודה סוציאלית, האוניברסיטה העברית בירושלים.

סדרת ראיונות עם מנכ"ל קרנות וארגוני מגזר שלישי ועם מומחים למגזר שלישי ופילנתרופיה.